

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Bij Unie en Schoolraad.

Het behoort tot de traditie, dat deze beide organisaties bij het Onderwijs hun Jaarvergaderingen in de Paaschweek houden: Dinsdag Unie, Woensdag Schoolraad.

Even vóór de Unievergadering verschijnt het Jaarboek, dat uitgegeven wordt door de Unie, met een schat van gegevens betreffende het Christelijk Onderwijs in Nederland en in Indië (Oost en West). Dat boek is onmisbaar voor iemand, die in een kort bestek op de hoogte wil gebracht worden met wat er bij ons onderwijs omgaat. Opgaven omtrent het aantal scholen, met de leerlingen en de onderwijzers, omtrent de Unie-collecte, omtrent de opleiding, enz. enz. Aan het slot een kort overzicht van de wettelijke bepalingen, waaraan het onderwijs gebonden is. Een en ander maakt het tot een boek, dat men bij de hand wil hebben, wanneer men in eenige relatie tot het onderwijs staat.

Dinsdag na Paschen kwam de Unie „Een School met den Bijbel” dan in Jaarvergadering saam. Eenige jaren geleden bracht de geringe opkomst op deze vergaderingen tot de vraag, of de Unie nog wel reden van bestaan had. Met blijdschap mag worden geconstateerd, dat het bezoek weer toeneemt. 't Is, of met den druk der tijden, met de gevaren, die men van alle kanten voelt dreigen, het gevoel van saamhorigheid weer groeit. Inderdaad, de tijden zijn er weer naar, dat de steun wordt gezocht in een broederlijk samenzijn, waarin men gezamenlijk den Heere om Zijn bewaring aanloopt.

Het openingswoord van den voorzitter, Dr K. Dijk, plaatste ons al dadelijk in de moeilijkheden en de gevaren van onze dagen. Het komt er op aan, te midden van allerlei invloeden, het scheepje van ons Christelijk Onderwijs in den rechten koers te houden. Ons volk moet er bij den voortduur op worden gewezen, dat de Bijzondere School de oplossing blijft van zoo menige kwestie op schoolgebied.

Op de middagvergadering kwam Dr G. Kalsbeek van Zetten aan het woord, om te spreken over de opleiding van de onderwijzers voor de Christelijke School. Het was een fijne attentie van het bestuur van de Unie, dat dit onderwerp aan de orde kwam. Er hangt zooveel van af, welke menschen in onze scholen, die vaak met veel moeite tot stand kwamen, mogen arbeiden. Op uitnemende wijze werd dit door den referent betoogd. Ook werd duidelijk, dat in de laatste jaren op onverantwoordelijke wijze met de opleiding is geleefd. Teruggebracht tot een cursus van drie jaar, is het voor de Kweekscholen onmogelijk, te voldoen aan de hooge eischen, die aan haar onderwijs mogen worden gesteld. Deze zaak verdient zeker de voortdurende aandacht van onze Schoolbesturen en van de Overheid.

Woensdag vergaderde de Schoolraad in de groote zaal van Kunsten en Wetenschappen te Utrecht. 't Is altijd een aangename, zoo'n groote zaal te nemen voor een vergadering, waarvan men het aantal bezoekers niet tevoren weet. De verwachting werd gelukkig niet beschaamd: de zaal was vol, 's morgens en 's middags.

De hoofdschotel vormde de lezing van Dr K. Dijk over de vraag: „Wat verstaan wij onder een School met den Bijbel?” 't Is duidelijk, dat wij niet alleen de oude klanken kregen te hooren, maar dat de referent ook besprak, wat in onze dagen de harten bezighoudt en vele penningen in beweging brengt. Met groote beslistheid keerde hij zich tegen hen, die ons willen doen twifelen aan de zekerheid, dat we met onze scholen staan aan de zijde van het Koninkrijk Gods. Wij meenen, dat we in gehoorzaamheid aan onzen God onze scholen met den Bijbel hebben opgericht. Wij arbeiden daarin in veel zwakheid, in menigerlei vrees, maar wij geven niet toe, dat onze tegenstanders ook nog best gelijk kunnen hebben.

Een ander punt gold het brengen van den Bijbel op de Openbare School. In de discussie bleek, dat daaromtrent nog wel eenig verschil van meening ook in onzen kring bestaat. Dr Dijk meent, dat wij hier afwijzend moeten staan. Art. 26 van de wet biedt gelegenheid aan de godsdienstleeraren, waar de ouders dit begeeren, de kinderen van de Openbare School godsdienstonderwijs te geven. Wel komen dan nog vragen naar voren als: Mogen wij zeggen, wanneer men er om vraagt, dat de Bijbel geen boek voor de Openbare School is? Kunnen we zoo maar zeggen, dat die Bijbel niet veilig is in de handen van vele onderwijzers? Is die Bijbel, waar die ook komt, niet levenwekkend en krachtig?

De pittige rede van Dr Dijk zal zoo spoedig mogelijk als brochure tegen geringen prijs worden verkrijgbaar gesteld. Men kan dan lezen en rustig overwegen. Men heeft dan het voordeel, dat van uit een beslist standpunt de vragen van den dag

kunnen worden gezien. Op dit terrein komen we ook nog gemakkelijk in de war. Dat er in het kamp van de voorstanders van de Christelijke School nog geen eenparig gevoelen is, komt bij zulke kwesties onmiddellijk aan den dag. Ik zou het groote winst achten, wanneer hoe langer hoe duidelijker werd, ook voor degenen, die welbewust de christianisatie van de Overheidsschool voorstaan, dat de Bijzondere School de oplossing is van menige kwestie op schoolgebied. Wanneer men zoo ver gekomen is, dat geen der ouders van de kinderen op een bepaalde school meer bezwaar heeft tegen den Bijbel op de school, dan kan men er ook een Bijzondere school van maken.

Op nog een vergadering in de Paaschweek wil ik de aandacht vestigen. Dat is die van de Vereeniging voor Chr. Paedagogiek. Deze verdient de aandacht van een brederen kring van menschen, die bij het onderwijs betrokken zijn. Ook van onze predikanten. Door de uitgave van het Paed. Tijdschrift voor het Christelijk Onderwijs zoekt zij de theorie en de praktijk der opvoeding te dienen.

Op de Jaarvergadering hield Prof. Dr J. Waterink een interessante lezing over Maturin Cordier. Deze weinig bekende Calvinistische paedagoog was leermeester en ook weer leerling van Calvijn. Breed werd zijn invloed in die dagen nagegaan. Duidelijk werd het, hoe goed en noodig het is, dat onze mannen tijd en lust mogen hebben, om de schatten uit het verleden op te delven. Daar kunnen we voor onze dagen nog wel winst mee doen.

Gr.

G. MEIMA.

MUZIKALE KRONIEK

De Melodieën van Eenige Gezangen van de Gereformeerde Kerken in Nederland, vierstemmig gezet en van voor- en tusschen spelen voorzien door L. Blaauw. — J. H. Kok, N. V., Kampen, 1936.

Er is een tijd geweest dat onze Nederlandsche stadskerken vervuld waren van Gereformeerde Orgelkoraalkunst. Niet tijdens de oefeningen der godsdienstplegenden, maar er vóór en na, zoodat onder het heen en weer loopen van het Nederlandsche stedenvolk, zoovele malen als er in de tot wandelen openstaande kerken „orgelgeschal” weerklonk.

Dat was in de dagen, dat Sweelinck en met en na hem andere „cloecke meesters van het orgel” hun kunst uitoefenden van „dan sus, dan soo”, „op veelderlei manier”, de psalmen te „breken”, d.i. te variëren. Een hanteering, waar speciaal de Gereformeerden op aandrongen, die verlangden, zoodra de predikant van stoel was, de kerk niet uitgespeeld te worden met allerlei laffe deunen, maar wenschten, den laatstgezongen gemeentepsalm „vergoten” te zien „in alle vaten van de kunst”, vijf tot zes malen achtereenvolgens. Een kunstpraktijk, óók bij de publieke, dagelijkse orgelbespelingen waarvan in 1655 „pofessor der h. theologie in de academie van Uytrecht” getuigen „de musyck een eerlicke kunst” zijnde, dat „het orgelspeelen voor sich selfs eene eerlicke oefeninge buyten den openbaren godsdienst in 'tprivee of in publycke plaetsen tot eerlick vermaeck kan en behoort mede gebruyckt te worden om psalmen ende geestelicke liedekens te spelen”. Van welk vermaak een Ds Joh. Wtenbogaert in 1641 met zoovele anderen profiteerde: „Onder degenen die de muziek beminnen, ben ik een en vinde mij altemet des avonds in de kerk om den meester een psalm (dat doorgaans geschiedt op elk vers, met verscheiden registeren ende melodieën verscheijdelijk zwiende) te hooren spelen, onder 'tspel stillekens in mij zelven den Heer zingende, en mijn bedroefden geest in God tot Zijn lof vermakende.”

Wie de effecten van deze orgelkoraalspelbeweging naderbij wil zien, bestudeere nog niet zoozeer Sweelinck, van wien maar bitter weinig bewaard is gebleven, maar diens eersten en meest vermaarden Duitschen orgelleerling Sam. Scheidl. Bovenal echter — en eerst dán komt men eigenlijk pas tot recht besef van wat Gereformeerde Orgelspelkunst is en wat daarvan op Koraalgebied hier te lande bloeide — Anthonie van Noort, de aanvankelijk Nieuwezijds kapel-, later Nieuwekerksorgelist van Amsterdam, die in 1659 zijn thans bij de Ned. Ver. voor Muziekgeschiedenis in herdruk zijnde „Tabulatuer-boeck”, in het licht gaf.

Dat allemaal is vrijwel grondig te niet gegaan. Aanvankelijk reeds in beginsel door „de paelen van haer beroep te buiten gaende” stadsoverheden, die last gaven het orgel toevoegsel te maken tot den Gereformeerden eeredienst, door het den plicht op te leggen, zich te vergezelschappen met het openbare psalmzingen”. Een verordening,

rogelvangersmelo-
zeer armoedige
n armengraf be-

elden geven van
eeftheid. Zoo stierf
l in Parijs, waar
verhuisd was na
d te hebben.

leven longtuber-
f in 1832 op 83-
iszwakte, evenals
jaar oud.

(1724—1801) bezat
hij zich dan ook
eft zijn vaderstad-
ten.

zich ook altijd in
zondheid, hij stierf
85-jarigen leeftijd
op 83-jarigen leef-
aar in hij veel ge-
uivvermoedheid

1809 aan ouder-
oud. Kort voor
leugel brengen en
zijn bekende me-
rhalle Frauz der

gevorderden leef-
ste jaren geleden
een ernstige ader-
d zeide hij: „Ich
ft meiner”. Gedra-
aan hoofdpijn ge-

(1685—1750) stierf
al hij zijn laatste
volg van een mis-

(1712—1778) heeft
s, bovendien werd
dend te zijn aan
en z.g. hypochon-
ersensbloeding

d el stierf in 1750
evenals Bach de
ijn laatste levens-
iefd orgel.

eds op 37-jarigen
cht tengevolge van

—1662) stierf ten-
n reishagen.

van „Gedroogde
rf aan een hart-
matig alcohol-ge-

syphilis stierven
ersoonlijkheden.

s een belangrijke
roductiviteit zien.

betere bloedver-
len van verhoogd
gevolgd door een
oring. Zoo schreef
zijn paralytischen
als een normaal
(welijks copieeren

d een acuter ver-
rf Erasmus in
ziektebed aan ge-
1 historische per-
f zijn dan die van
eden zijn. Braun
voor Duitschland
d gespeeld heeft.

lgen van syphilis
teid van deze me-
r.

56) stierf na een
lde ziekte.

a (1730—1856) die
l en tot eenigen
pkamer gestikt is

vermelden eenige
ten, n.l. tubercu-

allereerst uit naar
ksgroep zoo veel
n. 3)

zijn reeds in zijn
ichten. Reeds toen
oudende migran-
ter, in 1556 krijgt
n als teeken van
een sluimerende

woordig middelen
ekte te bestrijden

tuberculose daan
vrijwel machte-
se van 1500 had
l karakter, terwijl
ronisch verloopt.

ugd als het ware

Calvin. (Ned. ver-

immuniseerd tegen de ziekte door opeenvol-
gende lichte infecties, het optreden van een ern-
stigen vorm van tuberculose hangt thans af van
den weerstand van het individu en de mate van
besmetting. (De oude wet van prikkelbaarheid en
prikkelsterkte!)

De geest van Calvijn blijft zeer helder, de ziekte
prikkelst a.h.w. zijn geest tot grootere activiteit. Hij
kan tenslotte alleen nog maar zittende prediken
en we kunnen het ons zoo goed indenken wan-
neer Calvijn bij een tijdelijke periode van beter-
schap zegt: „Mijn gezondheid is een voortdurende
dood”.

Behalve de tuberculose heeft hij geleden aan
malaria-koorts en verlamming van zijn rechter-
been, zoodat hij alleen nog met behulp van vrien-
den zijn weg kon gaan. Maar nog was het niet
gedoende. In 1561 schreef hij: „Zoo God het goed
voldacht heeft aan mijn lijden nog dat der jicht
oe te voegen, moet ik met geduld Zijn Vaderlijke
achtiging dragen”.

Bij zijn jicht voegen zich ook nog zeer pijnlijke
niersteenkoelieken. Hierover schrijft Calvijn: „veer-
ten dagen lang was ik onderhevig aan een eigen-
aardig soort koliek, zoodat mijn geest en zinnen
door de hevigheid der pijn bijkans gevoelloos
waren”.

Dit alles te weten doet ons Calvijns geschriften
beter begrijpen. Prof. Doumergue merkt in dit
verband dan ook op, dat het wonderlijk is dat
een mensch, die zóó moet lijden, een nog niet
scherper pen en vlijmender tong heeft gehad (dit
in antwoord op het zoo vaak geuite verwijt, dat
Calvijns pen zoo scherp kon zijn). Doumergue ver-
volgt dan: „dit verbrijzeld lichaam bevatte een ge-
sloederde ziel. En otegenzeggelijk was deze ziel
een korrel van dat hemelsche goud, dat bestemd
is te schitteren tusschen de steenen vol geheimenis
van het Jeruzalem der toekomst”.

Schiller stierf 45 jaar oud aan longtubercu-
lose. De invloed van zijn ziekte is duidelijk merk-
baar op zijn gedichten. (Zie hiervoor!). Ook de
componist Chopin stierf 39 jaar oud aan deze
ziekte.

Dostojewski (1821—1881) was lijdend aan
toevallen, en uit zijn epileptisch karakter is veel
in zijn werken te verklaren. Een tuberculeus long-
lijden voerde naar zijn dood.

Stadhouders-Koning Willem III (1650—
1704) zou volgens de meeste vaderlandsche ge-
schiedenisboeken overleden zijn aan de gevolgen
van een val van zijn paard dat struikelde over
een molshoop. Het was slechts een zeer bijkom-
stige oorzaak, hij overleed aan een zeer uitge-
breide longtuberculose.

Paul Ehrlich is een der vele artsen die ge-
storven is aan een tuberculeuze infectie. Behalve
tuberculose (hij werd in zijn laboratorium besmet)
was hij lijdend aan een bloedvatziekte.

De dichter Keats stierf op 25-jarigen leeftijd
in Italië aan longtuberculose.

De vioolvirtuoos Paganini overleed in 1840
aan keeltuberculose, terwijl de componist Carl
Maria von Weber stierf in 1826 aan uitge-
breide keel- en longtuberculose.

Deze sombere lijst is nog met vele voorbeelden
aan te vullen. Ebstein beschrijft in zijn werk 4)
over dit onderwerp 52 bekende vooraanstaande
mannen, die 't slachtoffer werden van de tubercu-
lose, terwijl hij de namen opgeeft van 79 bekende
personen, die ook aan deze ziekte overleden zijn.

Een ziekte, die in de laatste 25 jaren meer
voorkomt, of beter gezegd meer herkend wordt
dan vroeger, is de kwaadaardige gezwellvorming
die men kanker noemt. Het is meer een ziekte
van den gevorderden leeftijd en daar de men-
schen tegenwoordig gemiddeld ouder worden dan
vroeger kan deze ziekte thans ook meer voor-
komen. Laat ons in dit verband nog eens wijzen
op het groote kwaad, dat de kwakzalvers en in
de laatste jaren speciaal de magnetiseurs aan-
richten, door het z.g. in „behandeling” nemen van
beginnende kanker. De morele schuld van dit
soort menschen, die de patiënten voorspiegelen
ze te zullen genezen, is dan ook zeer groot.

Een van de bekendste lijdens aan kanker was
Napoleon. Hij heeft zijn lichaam nooit ont-
zien en zich altijd volkomen gegeven aan de zaak
die hij voorstond. Reeds in den veldtocht naar
Rusland werd hij geplagd door ernstige blaas-
herwaren. Maagklachten en gezwollen beenen
hebben zijn laatste levensjaren verduisterd, terwijl
de verbanning zijn levenseinde verhaastte, hij stierf
aan maagkanker. Napoleons moeder, altijd een
zwakke vrouw, heeft hem nog 15 jaren overleefd.

Beethoven (1770—1827) de groote componist,
heeft zijn geheele leven te kampen gehad met een
ziekte van de gehoorzenuw, waardoor hij tenslotte
reeds in 1798 totaal doof geworden was. Met zijn
bezoekers kon Beethoven zich alleen schriftelijk
onderhouden. Hij stierf 56 jaar oud aan lever-
kanker. Aan dezelfde ziekte stierf de groote
Brahms, 64 jaar oud, in zijn leven overigens
nooit ziek geweest zijnde.

Voor nadere bijzonderheden verwijzen we naar
de geciteerde werken.

Zwolle

J. H. H.

4) Dr Ebstein, Tuberculose als Schicksal.